OBSAH

Úvod.

Období bohaté politicky jinde, chudé u nás — ale vstup do éry kapitalismu 5 — Technika a peněžní hospodářství 5 — Proletariát a význam průmyslu 6 — Bavlnářství a moda 6 — Vzájemnost změn materiálních, společenských a duchovních 7.

Stát.

Anglický vzor 11 — Prusko pokračuje, Rakousko se uzavírá 12 — Josefinismus 13 — Obavy před francouzskou revolucí, tajnými společnostmi a spiklenci 14 — Výstrahy arcivévody Karla 15 — Ideály Metternichovy, jeho filosofie a soustava 17 — Pohrdání lidmi 20 — Odpor k měšťanstvu 20 — „Lid" 21 — Církev 21 — Lepší radikál než liberál 22 — Tisk 23 — Výsledkem odpor proti státu 24 — Zapovězené ovoce 24 — Sedlnický 25 — „Naše censura je vskutku blbá" 25 — „Škrabáci" 26 — Reakce v Německu 27 — Výsledky censurní praxe 28 — Odpor Františka I. proti všemu spontánnímu 29 — Rakouský poddaný 29 — Profesoři Bolzano a Fesl 30 — „Nepotřebuji učence, nýbrž hodné občany" 31 — Bázeň inteligence, zvláště české 32 — Strach o národní hnutí 32 — Jeho apolitičnost 33 — Příčiny oslabení Metternichova režimu 33 — I Radecký proti 33 — Odpor proti potravní dani 33 — Brožury 34 — „Evropská Čína" 35 — Poslední léta kancléřova 36 — „Komunismus" 37 — Státní zaměstnanci a studenti 38 — Hospodářská tíseň 40 — Tovární proletariát 40.

Zemědělství.

Přechod od extensivního, trojstranného zemědělství k intensivnímu, střídavému 45 — Problém dobytkářství a pícnin 45 — Iniciativa jen u velkostatku 48 — Všeobecný pohyb cen od poloviny XVIII. st. 48 — Zemědělská krise v letech dvacátých 49 — Poddanské poměry v Čechách nejhorší v Ra-

kousku. — Osvícenec Fürstenberg a jeho memorandum 51. — Peníze jdou ze země 52 — Potřeba levného kapitálu a státních investicí 52 — Technická zaostalost 54 — Absenteismus pánů, přetížení robotou, nedostatek kapitálu 55 — Hrozná tíha roboty 56 — Robotní patent Marie Terezie: jistota, ulehčení, jednotnost závazků, pracovní doba 59 — Velkostatek je považován za nevýhodu pro stát 61 — Raabova pozemková reforma 61 — Zemědělský proletariát 63 — Zrušení nevolnictví: pohyblivost společnosti a důsledky pro české hnutí 65 — Podpora přechodu k hospodářství peněžnímu 66 — Pokus Josefa II. zaměniti robotu jen v platy 66 — Zůstal jen výkup dobrovolný, za reakce zastaven i ten 68 — Francouzská revoluce a český venkov 68 — Inflace prospívá zemědělství 73 — Zvýšení daní 73 — Celkové postavení sedláka v XIX. stol. 74 — Případ opočenský 75 — Panští úředníci 77 — Ideál poddaného 79.

Průmysl, řemeslo, doprava.

Vliv kontinentální blokády a technického pokroku 85 — Anglická soutěž 86 — První továrny 87 — Marie Terezie 87 — Josef II. 88 — Celní prohibice 88 — František I. 89 — Proti továrnám ve Vídni 90 — Průmysl domáhá se ochrany 93 — Vývoj od let dvacátých 95 — Překážky 96 — Tíseň malovýroby textilní a podpora a rozvoj průmyslu 97 — Vznik velké buržoasie 99 — Upadání cechů 103 — Boj vlády se soukenickými cechy 106 — Výroba r. 1716 107 — Cechovní artikule r. 1739 108 — Nedůvěra úřadů 108 — Podpora výroby za Marie Terezie 108 — Výroba r. 1766 a 1796 109 — První „továrny“ 109 — Přádelny 110 — Řemeslo a továrny v Liberci 110 — Rozhraní let třicátých 113 — Jan Liebig 113 — Počátky zpracování bavlny 117 — Šlechtici 117 — Hrabě Bolza 117 — F. Leitenberger v Kosmonosích 119 — Střídavé štěstí po napoleonských válkách 112 — Kartounky prvním velkým průmyslem v Praze 123 — Židé 123 — Léta třicátá 125 — Tiskací stroje a mechanisace 126 — Koncem XVIII. stol. plátenictví na vrcholu 127 — Závislost na pruských bělidlech 127 — Konservatism 128 — Podpora vládou 128 — Pracuje se ručně doma 130 — Vyssávání a šizení 130 — Práce půl milionu lidí, deset mil. zl. roční hodnoty 131 — Úpadek a jeho příčiny 131 — Přádelna až r. 1835 131 — Sweating system v Krkonoších 132 — Proletariát před továrnami 133 — Sklářství průmyslem světovým 135 — V pol. XVIII. stol. „nejkrásnější klenot země“ 135 — Krise a péče vlády v XIX. stol. 135 — Vzestup v letech třicátých 136 — Nový Svět, Bor, Jablonec 136 — Železářství v Komárově a na Křivoklát-

sku 138 — Zbirožsko 139 — Pomalý rozvoj strojíren 139 — Bratří Thomasové 140 — Ringhoffer 141 — Volní síla překážkou šíření strojů, doprava podporou 141 — Sellier & Bellot 141 — Zápas uhlí s dřívím 142 — Těžba půl milionu centů 142 — Výroba porculánu ve Slavkově, Klášterci, Pirkenhammeru, Lokti a Budějovicích 143 — Plzeňsko a Loketsko 143 — J. D. Starck 144 — Vitriol, kamenec, síra, šmolka 114 — Chemická výroba (Brosche) 145 — Stearinové svíčky 145 — Konservativnost a empirie pivovarství 145 — Líh 146 — Šlechtici v cukrovarství 146 — Chudoba a robota příčinou malé spotřeby a proto slabosti výroby 148 — Purkrabí hr. Chotek zlepšuje a staví silnice 150 — Železné dráhy pro potahy 151 — Pošty ujedou míli za hodinu 151 — Gerstenerové 151 — Dráha Linec—Budějovice (1825—1832) 151 — Buštěhradská dráha (1827) 152 — Salomon Rothschild 153 — Vítkovické železárny (1829) 153 — Severní dráha začata r. 1836 153 — Boj uhlí s dřívím 154 — Krise 155 — Od r. 1841 stát staví dráhy sám 155 — Perner, bratří Kleinové, Lanna 156 — R. 1845 Praha—Olomouc, 1849 Praha—Brno, potom Praha—Podmokly 156 — Zaměstnání průmyslu, zlevnění a ulehčení dopravy surovin, uhlí i výrobků, vyrovnávání cen, intensivní směna statků, pohyblivost průmyslu — racionalisace 157 — Nákladní doprava do Prahy r. 1846 158.

Finance.

Josef II. a měšťanstvo 161 — Špatný příklad ve financích 163 — Od r. 1782 rok co rok deficit 163 — Bankocetle 164 — Katastrofa r. 1809 164 — Inflace, spekulace, drahota 165 — Hrabě Wallis 168 — Tajné přípravy a zmatek v obyvatelstvu 169 — Patent r. 1811 169 — Snaha pomoci věřitelům 170 — Státní závazky a nároky 170 — Bankocetlí za více než za miliardu zlatých 171 — „Vídeňská měna“ čili „šajny“ 171 — Proč šajny dále klesají? 172 — Trvalé příčiny finanční bídy 173 — Kuriosity 174 — Národní banka 174 — Hrabě Stadion 177 — Nepodařený plán a dary spekulaci 177 — Deflace r. 1816—1820 178 — Nahodnocení státních půjček 178 — Výchova k spekulaci 178 — Velké zatížení státu 178 — Založení a organisace Národní banky 178 — Zahraniční politika a vojenské náklady překážkou konsolidace 180 — Rozpočet r. 1822 180 — Vládě se vnucuje publicita 182 — „Duch průmyslového švindlu“ 183 — Kübeck 183 — Hospodářství v Národní bance a spoluvina státu 184 — Rakousko r. 1847: úroky státního dluhu téměř třetinou příjmů 185 — Zbytečné oběti 186 — Císař chce odčiniti inflaci, státní správa musí usmířiti zahraniční věřitele 189 — Deflační operace 189 — R. 1841 miliarda dluhů, v 25 letech sedmeronásobek, r. 1847 jedenáct

set jednatřicet milionů 191 — Privilegia vídeňských bankéřů 191 — V Praze filiálka Národní banky až r. 1847 194 — Nedostatek kapitálu a nesnáze českého průmyslu 195 — Hospodářský centralismus 196 — Drahý a nesnadný úvěr v Čechách přes Vídeň 196.

Židé.

Hledisko vlády: nedůvěra a utilitarismus 201 — Obmezené zakládání rodin 203 — 8600 „rodinných míst" v Čechách a výjimky 203 — Zákaz stěhovati se a nabývati nemovitosti a výjimky 204 — Zemědělství a řemesla dovolena 205 — Jiná dovolená a zakázaná zaměstnání 205 — „Židovská daň" 206 — Neúspěchy assimilace 207 — Vzestup Židů v Čechách 207 — Polemika Aehrenthalova r. 1801 207 — Odedávna bankéři státu 211 — Vídeňská „silná čtyřka" za Františka I. 212 — Rodina Rothschildů: 1816 šlechtici, 1822 barony 212 — Co si myslí o „systému"? 213 — Vědí a mohou všecko 215.

Nacionalismus.

Úpadek a obrození 210 — Potřeba inteligentního a zámožného elementu 219 — Překážky 219 — Germanisace osvíceného absolutismu a nápor Francie 220 — Romantismus a glorifikace národní duše 220 — Německý nacionalismus podporou českému 221 — Osvícenství a nacionalismus 221 — Změny sociální rovněž podporují národní uvědomění 222 — Proces je zpomalen tím, že není stěhování do měst, Praha roste až od let čtyřicátých 223 — Vláda z nutnosti si všímá češtiny 224 — Historismus 224 — Těžké překážky: duchovní stagnace, chudoba s materialismem a střízlivost 225 — V Čechách dvojí národ: Němec-pán 226 — Spolky odborné a vzdělavací, divadlo a zábavy 227 — Měšťanská beseda r. 1846 228 — Zvelebení a rehabilitace jazyka 229 — Náboženství a církev 229 — Čelakovský, Kolár, Rukopisy 230 — Funkce krásné literatury 231 — Musejník 232 — Mácha, Erben, Tyl 232 — Osudy spisovatelů: souvislost se šlechtou dává styky, cestování a volnost ke studiu 234 — Původ a kariéry 235 — Prostředky propagandy 235 — O pražské měšťanstvo 236 — Politické informace z Německa 237 — Také Allgemeine Zeitung slouží systému 238.

Měšťanstvo.

University selhávají 243 — Sonnenfels vládne 80 let 244 — Pražské výstavy 246 — Průmyslová jednota 246 — Šlechta

v popředí 247 — Purkrabí hr. Chotek 248 — Založení Jednoty r. 1833 a její organisace 248 — Činnost a svěží ovzduší 248 — Práce pro české řemeslníky 249 — O průmyslovou školu 249.

Proletariát.

František I. proti „tovární čeládce“ 255 — Odpor úřadů 256 — Vznik pauperismu ze vzrůstu obyvatelstva a tísně venkova 260 — Nejistota, plynoucí ze změn konjunktury, technických novot a nedostatku sociálních zařízení 261 — Sociální literatura inspirována soucitem a obavami 262 — Pomalý vzrůst měst: není tam průmyslu 263 — Severočeské textilní oblasti 264 — Proletariát rozptýlen po venkově 264 — Obavy dvora 265 — Dělnická domácnost a život 267 — V továrnách hůře než v řemeslech 268 — Domácká ruční práce — proletariát před továrnami — nejhorší stránkou sociálního problému 273 — Nová výrobní odvětví v Čechách 275 — Průmyslová revoluce čelí přelidnění 277 — Proletariát je považován jen za dočasnou anomalii 279 — Stát na straně podnikatelů 280 — Trestání stávek 281 — Radikálové a sociální otázka 282 — Předvoje průmyslové éry 282

Z literatury 285.